

Építkezések Odesszában

Nyina Posztovaja száz háza

— Lehet, hogy nem is pontos ez a szám — saccolgatja hangosan Nyina —, hisz' nem könnyű megszámlálni őket: kilencedik éve dolgozom az építőiparban.

— Hogy beszélhetsz így, Nyina? — veti közbe határozottan Galja Novikova. — Számoljuk csak össze. Nyolcadik esztendeje dolgozom veled együtt. Brigádunk évente kilenc-tíz házat ad át, az utóbbi években pedig már tizenkettőt. Csak össze kell adni.

Az összeadás eredménye az, hogy az odesszai egyes számú házépítő kombinát festőbrigádja, melynek Nyina Posztovaja a vezetője, már egy egész kis várost mondhat a magáénak. A Szegedskaja utcai, a délnyugati városrészből Novosjolov utcai, a Kotovszkij és Tirov lakótelepi új házakat...

Ha Önök csupán egy esztendeig nem jártak Odesszában, szinte nem ismerik fel városunkat: Egyre magasabbra szökkennek új lakó-

telepeink házai. Az épületek egyre távolabb lépnek a sztyeppébe, megkapaszkodnak a parti sziklákra. Egy évvel ezelőtt a Kotovszkij-lakótelep a Luvánovka-negyed elővárosa volt, és hajóval lehetett megközelíteni a tenger felől, vagy autóstoppal. Ma csaknem hatvan ezer odesszai lakik itt, korszerű, kényelmes, világos otthonokban!

A számok nyelve nagyon kifejező, ezért még az alábbiakra kíváncsi utalni. Az első fél évben az odesszaiak 135,2 ezer négyzetméter lakóterületet vettek át az építőktől, míg a második fél évben további 300 ezer négyzetméter átadásával számoltak. Több mint hat-ezer tanuló ül új iskolában a padok mögé szeptember elején, és majdnem kétezer gyerek jut óvodához, bölcsődéhez.

A hős város egyre nő. A városnak, mint Dél-Ukrajna hatalmas ipari, kulturális, tudományos és üdülő központjának, kereskedelmi

csomópontjának, tengeri, vasúti és légi szállítási centrumnak általános rendezési tervét hat évvel ezelőtt fogadták el. Realizálásának éve alatt több mint kétszáz lakóterületet adtak át, több mint 55 ezer család költözött új otthonba. A Lenin kerület új poliklinikát, a délnyugati lakótelep pedig kórházat és poliklinikát kapott. Ez idő alatt adták át a városi gyermekorvosok új épületét, és két szülőtőthont, valamint az Iljicsovszki egészségügyi kombinátot is.

Hasonló egészségügyi komplexumokat építenek a mostani öt éves terv során a délnyugati lakótelepen és a Bolsoj Fontan sugárút ötödik állomásán — így nevezik a sugárút keresztutcáit —, továbbá elkészült a ferőző kórház új épülete, a lenini és tengerparti kerületben pedig mentőállomások létesítenek.

Szállítási gondok — sajnos — minden modern nagyvárosban vannak. Hogyan oldják meg azokat az odesszaiak? Még az idén megnyílik a Kotovszkij-lakótelep és a vasúti pályaudvar közötti villamosított helyi vasúti vonal. A soron következő feladat: aluljárók és felüljárók építése a Jakir utcától a Frunze utcáig, illetve a pereszipi hidaktól a Moszkovszkaja utcáig. Az általános rendezési terv egy-egy utca- és főútvonal rendszer kialakításával számol a történelmileg kialakult utcahálózatnak a modern, gyorsforgalmi városi utakkal való kombinálása révén.

Újdonságokról számolhatunk be a művészetek kedvelői számára is. Ki ne ismerne az odesszai operett-színházat? Hírrege régen túlszárnyalta a város határait, s tisztelőit az ország minden sarkában, sőt külföldön is meg lehet találni. Már megkezdődött az új operettszínház építése, melynek nézőterén 1300 ember foglalhat majd helyet. Tervezték a legújabb utóbrópolota építését is.

Csodálkozni kell-e azon, hogy Nyina Posztovaja brigádjának tagjai, ezek a talpraesett kislányok büszkén mondják önmagukról: — Építők vagyunk!

Az építőipar ma talán a legnagyobb tiszteletnek örvendő foglalkozási ág városunkban. És én el is hiszem, amikor Nyina azt mondja: — Száz ház még nem is olyan sok. Főlegittünk mi ezekkel a lányokkal ezret is!

Nelli Nyekraszova

Lengyelországi kulturális jegyzetek

A zene világa

Lengyelország kulturális életében egyik legelőkelőbb helyet foglal el a szép hagyományokkal rendelkező zenei világ. Fryderyk Chopin, a zseniális lengyel zeneszerző nevét minden zenekedvelő ismeri. A lengyel népzene, amelyet Chopin mesterien dolgozott fel, meghittetett több más lengyel zeneszerzőt is, köztük a Chopin utáni korszak legkiválóbbjait: Stanisław Moniuszkót és Karol Szymanowskit. Világhírű lett Ignacy Paderewski, a jeles zongoraművész, zeneszerző, s egyben államférfi.

A lengyel zenetörténet könyvében maradó helyet foglal el Feliks Nowowiejski, Zygmunt Noskowski, Henryk Wieniawski és Vladysław Zelenski (Tadeusz Boy-Zelenski író édesapja), akik megindították a zenei élet területén azt a felvirágzás felé ívelő folyamatot, amely a felszabadulás után érte el Lengyelországban a legmagasabb fokát.

Különösen örvendetes az a tény, hogy ez a fejlődés nem néhány kiemelkedő egyéniség, hanem nagy számú, különböző nemzedéket képviselő zeneszerzők munkásságának eredménye, akik között a fiatalok száma a legnagyobb. Grazyna Bacewicz, Witold Lutos-

lawski, Tadeusz Baird, Krzysztof Penderecki és még több más lengyel zeneszerző műveit világviszonylatban is a modern zene legjelentősebb alkotásai között tartják számon.

A modern lengyel zeneszerzők alkotóművészetét új, korszerű zenei nyelv és gazdag érzelmi tartalom jellemzi, stílusában és technikájában érvényesülnek a legkülönbözőbb irányzatok a szeriális technikától az aleatorikáig és az elektronikus zenéig. A zenei kísérletezés céljait szolgálja a Varsói Rádió 1957-ben létrehozott Kísérleti Stúdiója.

A lengyel zeneszerzőknek Lengyelországban rendkívül igényes és a modern zenét különösen kedvelő közönségük van. Erről tanúskodik a Varsói Ősz fesztiváljának évről évre zsúfolásig megtöltött termei, az ősbemutatókra özönlő tömeg, valamint az utóbbi évek során kizárólag új zenét játszó együttesek létrehozása Varsóban, Krakókban és Poznańban.

Lengyelországban ötvenként megrendezik a nemzetközi Chopin-zongoraversenyt és a nemzetközi Wieniawski-hegedűversenyt. A legújabb, modern zeneművek seregszemléjét évente, szeptemberben rendezik Varsói Ősz né-

ven, amely nagy nemzetközi érdeklődésre is tett szert. Fontos eseménynek számít Lengyelországban, a Sopotban nyáron évente megrendezésre kerülő nemzetközi tancsalfesztivál, valamint Opoleban az országos tancsalfesztivál.

Az amatőrcsoporthoz zenei mozgalom területén Lengyelországban a legelső helyen vannak a kórusok, amelyek különösen Wielkopolska, Szilézia és Pomeránia tartományok területén tevékenykednek. A népdalok mellett számos ilyen amatőr kórus igen kiemelkedő zenei alkotások előadását tűzték ki a műsorában. Közülük megérdemelt hírnevének örvendő külföldön is — különösen az Egyesült Államokban — a poznańi Fiúkórus, amelyet Stefan Stuligrosz vezet.

A zenei élet külön területét képviselik az opera- és balettszínházak, amelyekből kilenc működik Lengyelországban. A leghíresebb az országban a poznańi Stanisław Moniuszko Operaház, amelynek hosszú éveken keresztül az igazgatója és főkarmestere az egykori partizánvezető (akinek egységében kilenc magyar inter-nacionalista harcolt a hitleristák ellen), Robert Sztanowski volt.

Antoniewicz Roland József

A Westminster Palace magyar megmentője

Száz évvel ezelőtt, 1872-ben terjesztette be londoni közmunkák ügyében illetékes hatóság az angol parlament elé azt a jelentését, amely megállapítja, hogy Szerelmey Miklós konzervatív eljárási kiáltás az idők próbáját: sikerült a parlament épületét, a híres Westminster Palace-t megmenteni a pusztulástól.

A Szerelmey Miklós által készített konzervatív eljárási kiáltás azért volt szükség, mert a híres londoni épület csak igen rövid ideig állta az angol klímát, a kő, az esőzések, a levegő már akkor is jelentős szennyezettsége kikezdte a parlament épületének köveit, az épület málladozni kezdett. Az ötvenes évek közepén aztán nagy tekintélyű bizottságot küldtek ki, hogy tanulmányozza: milyen eljárásokkal lehet megakadályozni az épület romlását. A bizottság tagja volt Michael Faraday, a múlt század legnagyobb angol fizikusa, Charles Barry, a Westminster Palace építész, továbbá Roderick Murchison, az angol földrajzi társaság elnöke. A bizottság gondos mérlegelés és kipróbálás után Szerelmeyt bízta meg az épület megmentésének munkáival, mert úgy érezte, hogy konzervatív anyaga, a „Silicat zopissa” a felajánlott impregnálószerek közül a legjobbnak látszik. Mint a száz évvel ezelőtt kelt jelentés bizonyítja, a tudós bizottság jól választott: a parlament épülete azóta is keményen dacol a londoni légkör veszélyeivel.

Miután a jelentés hivatalosan is elismerte a Silicat zopissa használatosságát, egy angol cég átvette Szerelmeytől a szer gyártását, és azt „Szerelmey stone liquid”, vagyis Szerelmey köpfolyadék néven hozta forgalomba. Angliában egyébként ma is a Szerelmey nevet viselő vállalat restaurálja a köépületeket.

Szerelmey Miklós 1803-ban született a győri Liebe család gyermekeként. „Szerelmey egyike volt a múlt század romantikus, kalandos életű magyar alakjainak, amelyeket bőven termelt a reformkor és a szabadságharc ideje.” Így emlékezik meg róla dr. Vajda Pál, a Nagy magyar feltalálók című könyvében. Regényes életútját az osztrák hadsereg hadmérnökeként kezdte, majd Párizsban bukkant fel, 1830-ban, a júliusi forradalom barikádjain. Később részt vett Brüsszelben a függetlenségi harcokban, és

itt meg is sebesül. Hazatérte után Párizsban szerzett litográfusi tudományát hasznosította: kömetsző intézetet nyitott 1845-ben. Elsőnek Vörösmarty Főti dalának kottáját, majd köbe met-szette a „Magyar hajdan és jelen élethé és hív rajzolatokban, magyarító szöveg-gel” című munkáját. 1848-ban adta „Balaton albumát”, amelyről az életrajzi lexikon megjegyzi, hogy ez a mű jelenti „a Balaton felfedezését”. Ő nyomtatta ki és illusztrálta az első magyar élelapiót, a Charivary-t. Ugyancsak Szerelmey készítette a honvédsereg tisztjeként a szabadságharc komáromi pénzjegy-nyomdájára részére a nyomáshoz szükséges lemezeket. Komárom bevétele után a volt honvéd ezredes kénytelen volt Londonba emigrálni, ahol a már említett tanulmányának hasznosítása mellett képsorozatot tervezett az elbukott hősi küzdelem jeleneteiről. A sorozatból két rajz maradt fenn: a „Szolnoki ütközet” és a „Magyar tábor” címet viselő, érzésektől áthatott kompozíció.

BERCELI A. KÁROLY

Hullámsír

40.

— Ha én azt tudom, hogy magának ennyi pénze van a zsebében... — nézett rá büvölően Sarolta művésznő s mókázva közelebb húzódott hozzá, mintegy dörgölözve, bár tudta, hogy az ő varázsa már hanyatlóban van, az elkényeztetett ifjú már ritkán felelt rája a tekintetét, s egyre fokozódó érdeklődéssel inkább a fitos naiva, Csillag Fáni körül legyeskedik, s nyilván nem eredménytelenül, mert egy pillanatra most is összevillant a szemük, s ő is van olyan tájékozott a szerelem dolgaiban, hogy ennek fel tudja mérni a jelentőségét. Hallgatóság melegezés ez, s a kis Fáninak bizonyára több esze lesz, mint neki volt, s a gazdag ifjú támogatását ügyesebben s ártatlanab-bul veszi majd igénybe, ha erre sor kerül. S már bánta is, hogy több ajánlatát kényesen visszautasította, még szerencse, hogy azt a nyak-éket elfogadta tőle, mely most is ott csillogott a mellén s élénk színeivel még feltűnőbbé teszi bőre sugárzó fehérségét.

— De hogy fogadhatom én el ezt tőled, Csecse János? — udvariaskodott a színigazgató közismert becenevén szólítva meg az adakozót. S a pénzét tétován tologatta ide-oda, mintegy tanakodva, hogy mitévő legyen, persze nem annyira határozatlanul, hogy a végén mégse vágja majd zsebre.

— Nem nekem adom, Szórmók Gerő, hanem a színháznak — talált ki felszólalásul új becenevet az igazgatónak is Felmayer, mert nem

kedvelte, ha „csecsezik”, bár ez egy kicsit hízelgett is neki. — Csinálj jó színházat, mint eddig, s az összeget arra használd fel, amire éppen kell a cél érdekében.

Most hirtelen mindenki fellelkesült, talán csak a bírót érintette egy-kissé kellemetlenül a nem várt adomány, úgy érezte, hogy ehhez hasonló ő is megtehetné volna már, hiszen őt sem vágná földhöz néhány száz forint. Ez a ficsúr megelőzte őt, most nevétségsé lenne, ha követné példáját s pár bankót lecsapna ő is az asztalra. Így csak gratulált a közönségnek fejtezték ki Csecse Jánosnak, nem feledkezve meg arról az ígéretéről, hogy a várost még egyszer megostromolja.

A színészek élénken koccintgattak s áradozva dicsérték a színművészet önzetlen barátját, aki nemcsak azért lebzsel sülvé-főve közöttük, mert életfelfogásának jobban megfelel a bohémek felszabadultsága, hanem mert valóban szívügyének tekintti Thália szegény papjainak és papnőinek felkarolását. Hogy aztán időnként egy kis szerelem is jut neki jutalmul e csinos papnők részéről, ezért senkinek korholhatja őt, mert azokkal is gavallér s a nyomorultak rá is vannak utalva egy kis támogatásra, mikor havi gázsijuk vagy részesedésük alig haladja meg a húsz forintot. S ötszáz forint óriási összeg, egy szegény komédiás még álmában sem látott ennyit pénz egvrakáson.

— Friss vér ez, éltető oxigén — kiáltott föl Somogyi. — Majd meglátod, hogy megcsodáljuk.

— Persze, persze — rancolta homlokát az igazgató. — A tervek megvannak, hiszen itt most mindenki új szerepeket tanul... Előtte sem titkoltam. Sarolta a Kísássonny jelszöveg-et fogja játszani, aztán a Geroldsteini nagyhercegnőt, s többször megismételjük vele a Corneville harangok-at is, mert ez mindig

— Abban elragadó voltál — fordult Sarolta felé a mecénás s megcsókolta a kezét.

— És én? — csatlant fel Rónaszékiné, aki szintén énekesnő volt, de inkább a népszínművekben aratott sikereket, bár legutóbb a Szép Helénában lépett föl, s még az epés Mikszáth is elismeréssel nyilatkozott róla.

— Még megy a Sárka csikó, a Piros bugyellár, a Falu rossa s tervem bemutatni még az Egy katona történetét is — tündödt el gondolkodva Aradi, s a pénz kezdte szórakozottan maga felé sodorni, mintegy öntudatlanul, aztán egyetlen gyors lendülettel belesüllyesztette kabátja belső zsebébe.

— Ezek mind jók — nézett Felmayer elismerően Rónaszékinére —, s Vilma asszony kitűnő bennük, de — s itt óvatosan pillantott körül — mondhatok valamit? Elbírná a bírálatot?

Rónaszékiné elpirult s kényszeredetten válaszolt, mert a legártatlanabb kritikát is zokon vette.

— Hogyne! Természetesen. Maga szinte tagja a társulatnak.

— Akkor megmondom, hogy néha jó lenne, ha egy kicsit halkítana ének közben... A hangja túl érces, erős, kemény, mindig forte, s ez nem alkalmas a gyöngédebb érzelmek kifejezésére, pedig az gyakran előfordul.

— Nem tudok cincogni és nyávogni — vágott vissza sietve Rónaszékiné, vörös sörte, s Eny-vár Sarolta felé dőlte tekintetét, mert begyében volt a valóban kulturált hangú énekesnő s epeőmlést kapott, ha a közönség tombolva tapsolt neki. — En azt szeretem, ha a karzat, vagyis a nép is érti a szövegemet — szögezte le aztán határozottan.

Felmayer megriadt ettől a heves ellenállástól, de most már nem akarta abbahagyni mon-dóját. Valamivel szorinóssabban folytatta.

(Folytatjuk.)